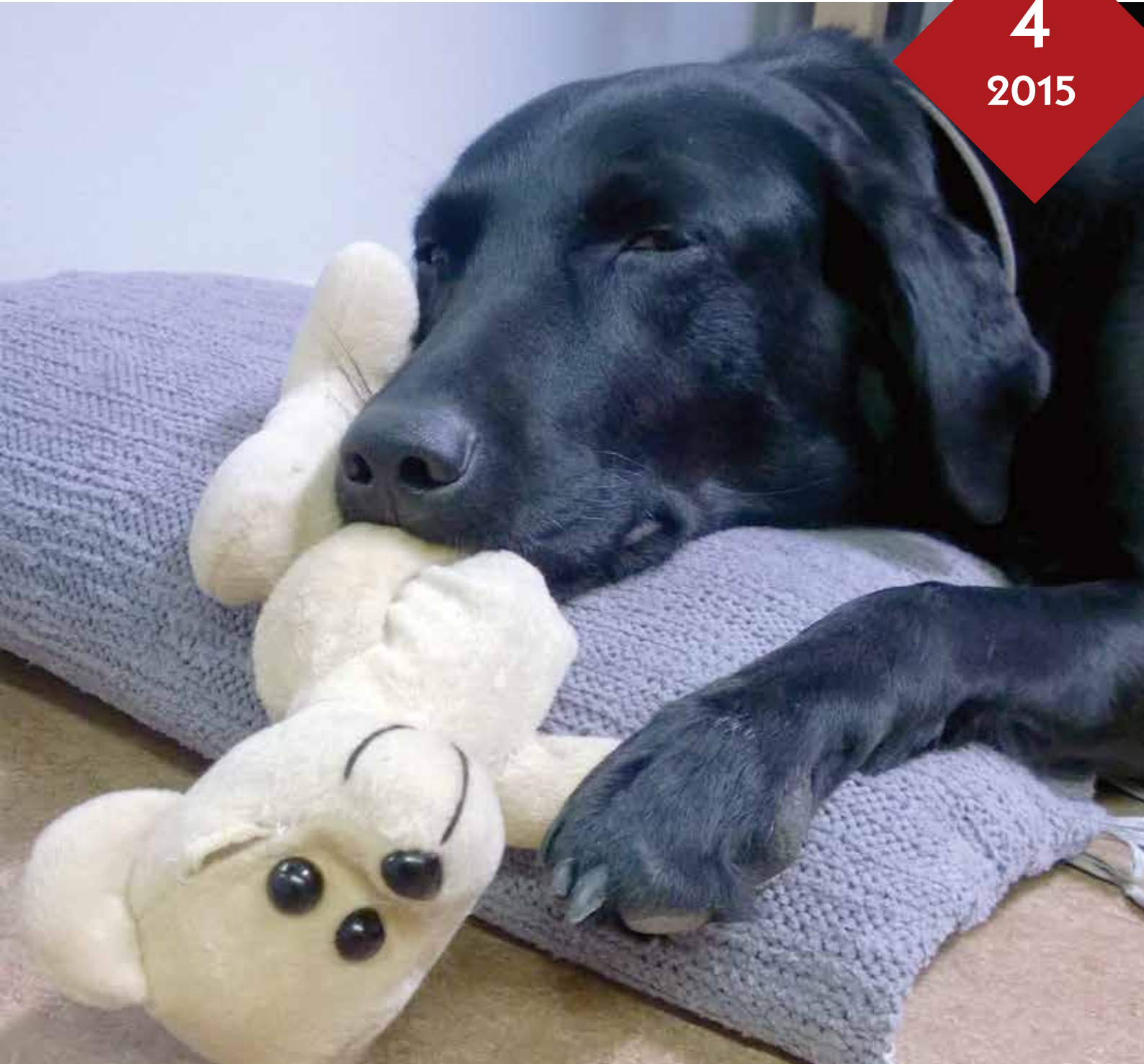

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry:n järjestölehti

4

2015

Toiminnanjohtaja Kai Leinonen 60 vuotta
Elämäni opaskoirat

Sisältö

Pääkirjoitus: Hyvät sanat ja hymy aurinkoinen tuovat hyvää mieltä.....	3
Elämäni opaskoiria.....	4
”Isot haasteet odottavat yhdistystä”.....	8
Muistoja, muistoja!.....	10
Sähköautolla ajelu oli elämys.....	13
Kuurosokeain lehtiasiat ennen tietokonetta.....	14
Viittomakielilaki astuu voimaan toukokuun alussa.....	16
Mikä kalliomaalauksissa kiehtoo?.....	18
ValmisPaula: Ollako vai eikö olla.....	19
Lisää muistoja.....	20

Huhtikuun kansikuvatyttonä poseeraa ihastuttava opaskoira **Peppi**, jonka isäntä **Ari Suutarla** on päästänyt tauolle työstään. Kuva: **Tuija Wetterstrand**.

Tuntosarvi 5/2015 ilmestyy viikolla 21. Aineisto 24.4. mennessä.

TUNTOSARVI
41. vuosikerta
ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Tuija Wetterstrand

Päätoimittaja
tiedottaja Tuija Wetterstrand,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Toimitusneuvosto 2014-2015
Esko Jäntti (puheenjohtaja), Veera
Laukkarinen, Timo Peltomäki, Eila
Särkimäki, Jaakko Evonen (sihteeri)
ja Tuija Wetterstrand.

Hinta
Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuuro-
sokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille
ilmainen. 12 numeroa vuodessa
isokirjoituksella, pisteillä, äänit-
teenä, videona ja/tai elektronisena
versiona. Ruotsinkielinen kooste
Känselsprötet ilmestyy 4 kertaa
vuodessa isokirjoituksella.

**Tilaukset ja
osoitteenmuutokset**
Suomen Kuurosokeat ry, PL 40,
00030 IIRIS, p. 040 778 0299,
s-posti:kuurosokeat@kuurosokeat.
fi. Toimiston aukioloaika ma-pe
klo 8.00–15.45.

Painopaikka
Oriveden Kirjapaino.

**Toimituksella on oikeus käyttää
lehden juttuja yhdistyksen inter-
net-sivuilla www.kuurosokeat.fi.**

Hyvät sanat ja hymy aurinkoinen tuovat hyvää mieltä

Näillä sanoilla aloitin pääkirjoitukseni vuonna 1981 Tuntosarvi-lehdessä. Toimin Tuntosarven vt. päätoimittajana kolmen kuukauden ajan silloisen päätoimittajan ollessa kuurosokeiden työntekijöiden Pohjoismaisessa koulutuksessa.

Edelleenkin olen samaa mieltä otsikosta, vaikka kirjoitin sen 34 vuotta sitten. Aika rientää nopeasti.

En arvannut silloin 1980-luvulla, että olen nyt yhdistyksen toiminnanjohtaja. Jo 1970-luvulla toimin yleistulkkina yhdistyksen vuosikouksissa, pikkujouluissa ja ulkomaanmatkoilla. Toiminnanjohtajana olen toiminut viimeiset 12 vuotta.

Yhdistyksen toimintaympäristö on muuttunut valtavasti yhteiskunnan kehittymisen myötä. Yhä enemmän yhdistykseen on saatu kuurosokeita työntekijöitä, mikä on erinomainen asia. Toivon, että tämä kehitys jatkuu edelleenkin. Nuorten kuurosokeiden koulutusmahdollisuudet ovat laajen-

tuneet, joten on odotettavissa, ainakin toivon niin, että saadaan näitä päteviä ihmisiä ajamaan kaikkien kuurosokeiden oikeuksia yhteiskunnassamme. Tämä on meidän yhteinen tahtomme ja tavoitteemme.

Yhdistyksen luotsaaminen kohti parempaa tulevaisuutta edellyttää monipuolista ammattitaitoa ja laajaa näkemystä kuurosokeiden tarpeista ja arjen elämästä. Välillä tuntuu siltä, että yhteiskunta on menossa huonompaan suuntaan. Mutta se ei saa lannistaa meitä. Hyvässä kannustavassa työilmapiirissä on hyvä työskennellä yhteistyössä kaikkien kanssa kohti parempaa kuurosokeiden arkea ja tulevaisuutta. Tähän yhteistyön voimaan uskon nyt ja jatkossa.

Hyvät sanat ja hymy aurinkoinen tuovat hyvää mieltä.

Hyvää kevättä jokaiselle!

Kai Leinonen
toiminnanjohtaja ♦

Elämäni opaskoiria

Teksti: Ari Suutarla, vanha pappi

ari.suutarla@kolumbus.fi

Kuljen kuvan oppaalla, **Peppi** ja pappi. Peppi on koira ja pappi minä. Vuosia Pepillä on kuusi, minulla jo 12 kertaa enemmän. Peppi on kuudes opaskoirani. Ensimmäinen koira tuli vappuna 45 vuotta sitten.

Tämä lienee kohdallani viimeinen opaskoira. Sokea olen ollut kauan, mutta nyt kuulo on mennyt huonoksi, enkä enää uskalla kulkea katuverkossa.

Miljoonat ovat kilometrit, joita on kuljettu koirien kanssa - ei kaikkia kävellen, vaan autoissa, junissa, lentokoneissa. Työssä on matkustettu ympäri maata ja maailmaa. Vieraispaikoissa koira on ohjannut tien sivussa ja pitänyt huolta vapaista reiteistä. Monessa kulkemisessa on pärjätty ilman ihmisten apua.

Tukos Tadjikistanin tullissa

Oltiin Keski-Aasiassa matkalla Suomen ulkoministeriön koulutushankkeeseen, minulla yllä asiantuntijan

Kuva: Tuija Wetterstrand

Peppi ja pappi.

vaate, silloisella opas **Felbillä** työtakki eli valjaat.

- Ei tule koira tähän maahan, rajaviranomainen puhkui.

Levittelin koiran papereita, lääkirintodistuksia ja muuta.

- Ei tule, viskaali ärisi leveän turbaaninsa alta.

Ojensin miehelle vielä paperin, jota

tämä tutki, löysi paljon leimoja ja taipui. Päästiin maahan.

Vaimo **Kirsti** raportoi, että olin ojentanut rajaviranomaiselle henkilökohtaisen rokotustodistukseni. Mies ei osannut edes lukea meikäläisiä kirjaimia, koskapa piti rokotuskirjaa ylösalaisin.

Pingviinin hyökkäys

Harva suomalainen ihminen ja vielä harvempi koira on käynyt Robben Islandin vankilasaarella. Saari sijaitsee Etelä-Afrikassa Kapkaupungin edustalla. Retkiopas päästi minut selliin, jossa **Nelson Mandela** lusi 27 vuotta.

Saarelta yksikään vanki ei ole karannut. Etelämantereelta tulee jääkylmän merivirran seitsemän asteinen vesi. Pakoon ei tarkene uida. Rantaan on 13 kilometriä.

Virran mukana etelän jäätiköiltä on tullut pingviinien suuri yhdyskunta. **Bella** juoksi vapaana rannalla ja meni uteliaana tutkimaan lintuja. Joku tuli koiran silmille, rantahiekkä pölysi ja koira pois semmoista vauhtia, että ikänä en ole nähnyt.

Ratsu raitiovaunussa

Opas **Verna** makasi penkin alla seiskan ratikassa.

- Isä, tuolla on koira, poika sanoi, johon isä, että se on opaskoira.

- Isä, mikä on opaskoira?

- Setä on sokea, ja koira kuljettaa setää kadulla.

- Kuinka noin pieni koira voi kuljettaa noin isoa miestä, kun se hypää koiran selkään?

Kallis laivalippu

Koiran nimi oli **Sessi**. Oltiin saattamassa perhettä Ruotsin matkalle. Siihen aikaan saattaja sai nousta laivaan, jonne vahingossa jäätiin - Sessi ja minä.

Tukholman rannassa koiralle ei tietenkään ollut papereita. Poliisi-autoon ja eläinklinikalle terveystarkastukseen. - Tulivat sakko, kuljetusmaksu, lääkärin lasku sekä yllätysmatkan riesa.

Kanan luita Kaliforniasta

Ensimmäinen koirani oli **Betty**. Hänestä on legendaarinen kirjani Betty ja minä.

Oli oltu Los Angelesissa vammaisalan kokouksessa ja vihdoin 14 tunnin paluulennolla Helsinkiin. Kesken matkaa koira teki ripulit.

Seikkailuistaan ensimmäisen opaskoiransa Bettyn kanssa Ari Suutarla kirjoitti hurmaavan kirjan Betty ja minä. Kirja on tilattavissa myös äänikirjana Celia-kirjaston kautta.

- Voivoi, lentoemäntä valitti. Meniköhän sen maha sekaisin, kun annettiin hänelle paketti kanan luita?

Opas Felbi vammaisliikkeen agenttina

Yhden ainoan kerran minut on poistettu koiran takia lentokoneesta. Se tapahtui Intiassa. Koneen ovella stuertti kerta kaikkiaan käännutti meidät pois.

Lentoyhtiö Yet airlines laittoi meidät taksiin Bangaloresta Chennaihin.

Se 600 kilometrin matka pomppuisilla teillä Intian yössä pyhien lehmien seassa ei unohdu!

Ennen taksiin menoa olin ilmoittanut saattajilleni Bangaloreessa, kuinka kävi. He olivat yhteydessä Delhiin lentoyhtiön pääkonttoriin. Sen edustalle oli heti rakentunut vammaisten henkilöiden mielenosoitus. Banderolleissa luki:

Let Reverend Suutarla fly!
- Antakaa rovasti Suutarlan lentää!

We demand on equality in traveling
- just now!

- Vaadimme tasa-arvoa matkustamiseen - juuri nyt!

Chennain lentoasemalla kuuden TV-yhtiön kuvausryhmät olivat meitä vastassa taksilta!

Kassi pois lattialta

Lenneltiin Pariisista Brasilian Fortalezaan. Kone teki tankkausvälilaskun Teneriffalla.

Sieltä lähdettyä lentoemo kuljeskeli tarkastaen meitä matkustajia, syöksyvoitä ja muuta.

Minun kohdallani hän kumartui alas ja sanoi kiukkuisesti:

- Noin iso kassi pitää nostaa pois lattialta ja panna ylös lokeroon.

Hän tarttui kassin kahvaan ja alkoi nostaa.

Kassi nosti päätään ja katsoi, kuka häntä nykii. Lentoemo otti kauhusta kirkuen käytävällä pakkia. Vähän toivuttuaan emo selitti arvelleensa eläintä kassiksi, jolla vain on koiran pää koristeena.

Kotona auttaa koira

Nimikuulu kirurgi oli kotiuttamassa minua Töölön sairaalasta selkäleikkauksen jälkeen. Aamukierrolla hän esitti kysymyksen, miten mahdollista pärjätä kotona.

Vähemmän nimikuulu osaston lääkäri katseli papereistani muun muassa listaa käyttämistäni apuvälineistä ja vastasi:

- Kotona häntä auttaa opaskoira!

Mitä eroa?

Kaikki koirat ovat olleet labradorinnoutajia, Betty ja Sessi vaaleita, muut mustia. Vain Peppi ja Betty on saatu suoraan Opaskoirakoulun penkiltä, toiset näkövammaisilta palautuskoirina.

- Ovatko olleet samanlaisia, on kysytty.

- En osaa sanoa, mutta jokaisen kohdalla on ainakin mies ollut erilainen - jos ei muuta, niin useita vuosia vanhempi!

Nyt kevättalvella 2015 vaeltelen iloisesti Pepin kanssa metsäpoluilla tarvitsematta pelätä liikennettä. ♦

Toiminnanjohtaja Kai Leinonen 60 vuotta

”Isot haasteet odottavat yhdistystä”

Teksti: Martti Avila

Suomen Kuurosokeat ry on toiminut jo yli 40 vuotta tekemällä tärkeää työtä kuurosokeiden elämänlaadun parantamiseksi. Tässä työssä on onnistuttu hyvin ja toiminta on kehittynyt huimasti vuosien aikana.

Nykyinen toiminnanjohtaja **Kai Leinonen** on johtanut yhdistystä viimeiset 12 vuotta. Sitä ennen hän oli vuoden ajan jäsenenä hallituksessa.

Leinonen aloitti toiminnanjohtajana kun keskustoimisto vielä sijaitsi Uudenmaankadulla. Pian muutettiin Itä-Helsinkiin Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus liris-keskseen, josta käytetään virallisesti lyhennettä liris-keskus.

- Selkeät tavoitteet puuttuivat johtajakauteni alussa. Vuosien kuluessa toiminta on selkiytynyt. On saatu aikaan tavoiteohjelma ja organisaatiota on uudistettu, kertoo Kai Leinonen.

- Kuurosokeat ovat itse voineet vaikuttaa toiminnan sisältöihin, joten kehityksessä näkyy vahvasti kuurosokeiden käden jälki. Työtä ei voida tehdä yksin, tarvitaan paljon erilaisia yhteistyötahoja ja hyvät suhteet niihin.

Kai Leinosen mukaan on hyvä, että kuurosokeat ovat aktiivisesti mukana vaikuttamassa toimintaan. Kuurosokeiden kokemusten kautta työntekijätkin oppivat kehittämään omaa työtään.

- Yhteistyössä kaikki osaaminen tulee käytettyä, selventää Leinonen. Yhdistyksessä työskentelee tällä hetkellä 79* päätoimista työntekijää, heistä 14 on kuurosokeita/viittomakielisiä. Lisäksi kuukausittain maksetaan noin parille kymmenelle henkilölle palkkioita lyhytaikaisesta työstä. Muun muassa leirinvetäjät ja lehtikirjoittajat kuuluvat näihin. Tulevaisuudessa työntekijöiden määrä ehkä pienenee.

- Tänä vuonna on jo ollut yt-neuvot-

*Kai Leinonen
työnsä ääressä.*

teluja ja sitä kautta myöskin irtisanomisia, pahoittelee Leinonen.

Monikulttuurinen työyhteisö tuo omat haasteensa.

- Kuurosokean työntekijän kohtaamiseen täytyy kiinnittää huomiota. Myös työympäristön mukautukset, kuten valaistus ja apuvälineet tulee käydä huolella läpi.

Kaikki työntekijät antavat näytön kuurosokean kohtaamisesta. Näytön vastaanottaja on kuurosokea. Näytön lopuksi pidetään arviointikeskustelu, jossa käydään läpi kaikki vaiheet mikä oli hyvää ja mitä pitäisi kehittää.

Tulevaisuudessa rahoituksen väheneminen tuo muutospaineita ja vaatii sopeutumista. RAY vähentää avustusten jakoa tiukentamalla avustusvaatimuksia, ja edellyttävät tarkkaa seurantaa siitä mihin rahat menevät. Kilpailutus teettää kovasti työtä. RAY:n kiristyneen rahanjakopolitiikan myötä yhdistyksen oma

varainhankinta tulee jatkossa entistä tärkeämmäksi ja näkyvämmäksi.

Monista haasteista huolimatta Leinonen on viihtynyt äärimmäisen hyvin nykyisessä työssään.

- Koen olevani etuoikeutettu, kun saan tehdä tätä työtä. Vaikka vaikeita asioita tulee päivittäin eteen, on jaksamisen kannalta tärkeää, että saa tavata erilaisia kuurosokeita ja keskustella heidän kanssaan. Tapaamiset antavat lisää voimaa tehdä työtä kuurosokeiden hyväksi. Joskus on huonojakin päiviä, mutta näinhän se on meidän kaikkien kohdalla, summaa Leinonen. ♦

*Tilanne haastattelun tekoaikaan lokakuussa 2014. Martti Avila haastatteli Kai Leinosta lehtikirjoittajakurssilla, joka pidettiin Iiriksessä 20. - 24.10.2014.

Kai Leinonen täyttää 60 vuotta 26.4.2015.

Muistoja, muistoja!

Teksti: Kai Leinonen

Pitkän työuran tehneenä kuurosokeiden ja kuurojen parissa saanen olla hetken aikaa nostalginen ja haikailla menneitä.

Muistan, kun olin polvenkorkuinen pikkupoika, niin vaatimattomaan kotiimme kokoontui kuuroja ja kuurosokeita keskustelemaan toistensa kanssa viittomakielellä. Tietoa jaettiin toisillemme niin yhdistyksen kuin yhteiskunnankin asioissa. Televisiosta viitoitin uutisia sen minkä ymmärsin ja osasin. Tulkkauspalveluista ei ollut tietoaakaan. Tärkeintä oli välittää tietoa kaikille.

Muistan hyvin myös ne viittomakielen opetustuokit ensimmäisen yhdistyksen toiminnanjohtajan **Inger Lindgrenin** ja hänen jälkeensä **Kaija Salekarin** kanssa. Oli

ilo saada työskennellä mitä erilaisimmissa tilanteissa heidän kanssaan. He ajoivat aina kuurosokeiden oikeuksia ja loivat miellyttävän toimintailmapiirin ja olivat hyvin sympaattisia kaikkia kohtaan. Tätä toimintatapaa olen pyrkinyt vaalimaan ja jatkamaan. Haluaisin, että yhdistyksessä leviäisi välittämisen ilmapiiri. Välittämistä ei ole koskaan liikaa. Inger ehti olla 4 vuotta toiminnanjohtajana ja Kaija 8 vuotta. Heidän yllättävät poismenonsa olivat järkytyksiä.

Muistan hyvin ulkomaan matkoista seitsemän päivän hevosvankkuri-retken Irlannissa. Nukuimme vankkureissa joka yö eri paikassa ja hoidimme hevoset. Irlantilaiset ihmettelivät kovasti kuinka Suomesta tulee kuurosokeita retkelle ja vielä

Kasvonaamioiden valmistusta Pohjoismaisella nuorten leirillä. Kuva: Anita Palo.

hoitivat itse hevosia. Teimme itse ruokaa päivisin ja illalla syötiin eri majapaikoissa. Aamuisiin haimme hevoset laitumelta ja valjastimme ne vankkurien eteen. Oli tosi kiva retki. Paljon koettiin ja nähtiin.

Muistan yhden Pohjoismaiden nuorten leirin, jossa tehtiin kasvonaamioita ja syötiin rosvopaistia.

Muistan Kuurosokeiden hengellisen leirin Ilonpisarassa joskus 1980-luvun alussa. Se jäi erityisen hyvin mieleen, kun meitä oli ahtautunut neljä ihmistä pieneen Fiat 600-merkkiseen autoon. Satoi kovasti ja tie oli pelkkää mutavelliä. Moottori ylikuumentui ylämäissä ja takapenkillä istuvat kuurosokeat huusivat, että auto palaa. Moottori oli auton takana ja lämpöputki heidän

istuimensa alla. Pysäytin auton ja rauhoittelin heitä ja kerroin kuurosokeiden syyt. Toinen kuurosokeista sanoi, että minun pitää ostaa parempi ja isompi auto.

Muistan kun 1970-luvulla yhdistyksen vuosikokous pidettiin ruotsinlaivalla. Meri raivosi, oli valtavat aallot ja kaikki heiluivat kuin heinämiehet samalla kun astiat ja kupit kaatuilivat pöydiltä. Tulkkauksen ja opastamisen oli lievästi ilmaistuna haastavaa. Tanssilattialla tanssittiin laidasta laitaan laivan keikkuessa. Pahoinvointia oli yhdellä sun toisella ja pystyssä pysyminen oli tosi vaikeaa.

Muistan hyvin myös 2000-luvun alussa yhden pilkkikilpailun, jossa voitin arpajaisissa 12 lippalakkia. Missähän nekin nyt ovat?

Muistan 1980-luvun Näkövammaisten ammattikoululla (NAK), joka on nykyisin Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipaikka. Siellä oli yksi elämäni parhaista työpaikoista. Kuurosokeita opiskelijoita oli parhaimmillaan 25 joka vuosi. Vastasin muun muassa kerhotoiminnasta. Kuurosokeiden kerhossa tulkkkaus oli mielenkiintoista. Kerho pidettiin Mäntylän alakerrassa sokkeloisessa paikassa. Jotkut kuurosokeista istuivat vain muutamman kymmenen sentin päässä minusta, jotta he näkisivät huulioni ja viittomiseni. Toiset istuivat vähän kauempana ja osa kuunteli puhetta induktion kautta. Tunnelma oli kuitenkin aina lämmin ja kaikki auttoivat toinen toistaan. Paikalla oli muutama kuuro tulkki, joten kaikkien piti saada nähdä/kuulla. Minun

piti toistaa monta kertaa sanomiseni. Onneksi nyt tulkkauksilanteet ovat erilaiset kuin ennen vanhaan. Oi niitä aikoja!

Muistan myös ne 1970–1980-luvun hyväntekeväisyyskonsertit erilaisine teemoineen. Yhden hyväntekeväisyyskonsertin muistan erityisen hyvin. Menimme autolla tapahtumapaikalle. Ilma oli mitä karmeim, vettä satoi kaatamalla. Ajattelin, että vien kauniit naiset lierihattuineen ihan oven eteen, etteivät he kastuisi. Vieläpä opastin naiset sisälle toiseen kerrokseen. Aikaa meni noin 5 minuuttia, mutta sinä aikana olivat poliisit ehtineet kirjoittaa tuulilasiin sakkolapun. Ehdin nähdä mustamaijan perävalot. Vähän kiukutti, että kun yritti olla kohtelias ja avulias, niin siitä sakotetaan. ♦

Sähköautolla ajelu oli elämys

Teksti: Nimimerkki Ojoisten torppari

Eräänä kauniina päivänä ajattelin lähteä litalaan poikkeamaan siskon luo. Tilasin taksin Kanta-Hämeen alueen taksin välityskeskuksesta. Lähetin kellonajan ja paikan ja pyysin vahvistusta tekstiviestillä. Muutaman minuutin kuluttua sain vastauksen: kiitos tilauksesta ja haetaan.

Odotin rapussa taksin saapumista. Yllättäen pihaan minua noutamaan ajoi hieno, kauniin tummasävyinen taksiauto. Naiskuski avasi oven. Sanoin hänelle, että onpa kauniin värinen auto. Naiskuski selvitti, että sen on Tesla-merkkinen, sähkökäyttöinen auto. Hämmästyin, koska en ollut aikaisemmin ikinä ajanut sähköautolla. Minulla ei itselläni ole koskaan elämässäni ollut autoa. Sähköauto on hiljainen, moottorin ääntä ei kuulu lainkaan. Oli ihana istua loistoautossa, missä on nahkaiset, pehmeät ja kauniit istuimet.

Läksimme ajamaan litalaa kohti. Naapuri katselivat ihmeissään kaunista ja äänetöntä sähköautoa. Navigaattorin iso nuoli näytti reittiä. Musiikki soi ihanasti. Tien päällä muut autoilijat kohottivat peukaloitaan ja hymyilivät kauniisti. Oli mukava katsoa naiskuljettajan taitavaa ajoa. Sähköautossa on helppo vaihtaa kuulumisia, kun ei kuulu moottorin tai jarrutuksen ääniä.

Maailmankuulu ja maineikas lasikeskuksen paikka litalassa näkyi jo, sen kautta saavuimme sisareni pihalle. Bravoo, bravoo, bravoo, huusin mielessäni. Oli hieno elämys päästä sähköllä käyvän, ylellisen taksin kyytiin, nauttia tekniikasta ja auton kauniista väristä. Kiitin kuljettajaa mukavasta ajelusta. Myös litalan väki ihastui autoon ja kuljettaja sai selvittää heillekin auton ominaisuuksia. Kovasti kaikki sitä kiittelivät. ♦

Kuurosokeain lehtiasiat ennen tietokonetta

Teksti: Eero Vartio

Lehtitieto tavoitti kuurosokeat vain hyvin vaikeasti ennen 1970-lukua. Sokeain Airut oli tosin ilmestynyt jo keväästä 1912 pisteillä, mutta harva osasi pistekirjoitusta. Parhaimmassa asemassa olivat ne, jotka olivat käyneet sokeainkoulua. Jotkut heistä jopa kirjoittivat itse Airueen. Mainittakoon **Fredrik von Zansen**, **Liisa Vuorinen** ja **Leevi Haverinen** sekä taitava runoilija **Maria Siirtonen**.

Ajoittain kuurosokeista kirjoitettiin myös Tähti-lehdessä, kun heidän luonaan vierailleet kirkon työntekijät kuten maisteri **Brita Bärlund** selostivat kokemuksiaan.

Oma lehti syntyy

Sokeain Keskusliitto julkaisi jo syksyllä 1974 näytenumeron nimenomaan vain kuurosokeille tarkoitettusta lehdestä nimellä Kuurosokeiden lehti. Se julkaistiin mustavalkoisena ja pisteillä.

Nimi vaihtui Kuulonäkövammaisten lehdeksi seuraavana vuonna. Ensimmäisiä päätoimittajia olivat **Inger Lindgren**, **Kaija Salekari** ja **Ulla Kiikka**. Mutta raha teki tiukkaa.

Pirjo Rissasen tultua päätoimittajaksi lehdelle haettiin uutta nimeä kilpailulla, jonka voitti **Seija Kallio** Kuusankoskelta ehdotuksellaan Tuntosarvi. Tämä nimi otettiin käyttöön marraskuun alusta 1980. Pirjo Rissasen koulutusvapaan ajan häntä tuurasi **Kai Leinonen**. Numerosta 2/1982 tehtävän sai Näkövammaisten Keskusliiton tiedotussihteeriksi **Orvokki Holopainen**.

Numeroita ilmestyi vuonna 1985 peräti 43, mutta silloin rahoitusta järjestänyt Lions-klubi ilmoitti, että siltäkin rahat olivat nyt loppuneet. Kustantajaksi ryhtyi jälleen Näkövammaisten Keskusliitto.

Arvostelua lehdestä

Nimi Tuntosarvi herätti pahaa mieltä.

Nimenomaan se sarvi siinä. Lukija-kirjeissä osa ihmisistä sanoi sen tuovan mieleen pirun ja saatanan. Silti nimi pidettiin ennallaan. Ajatuksena oli, että Tuntosarvi oli kuin antenni kuulevien-näkevien maailmaan.

Lehdellä oli tavallaan kolme tehtävää. Ensinnäkin sen olisi pitänyt välittää yhdistyksen kuulumisia ja tietoa kuurosokeille tärkeistä palveluista kuten tulkkien saatavuudesta. Lehden katsottiin kuitenkin toimivan epätydyttävästi, kun edes yhdistyksen vuosikokouksesta ei ollut joka vuosi mainintaa.

Toiseksi olisi pitänyt saada julki kuurosokeiden omia ajatuksia ja kokemuksia, mutta nämä tahtivat jäädä satunnaisiin leiri- ja retkimuistoihin. Vihdoin olisi pitänyt välittää yleisiä uutisia tavallisista lehdistä, mutta tämäkin tahtoi jäädä siihen, mikä kulloinkin lehden ilmestymishetkellä sattui olemaan päivän pääuutinen.

Julkaisutekniikka monipuolistuu

Lehti siirtyi vuonna 1987 kokonaan Suomen Kuurosokeiden kustannettavaksi.

Videoversio vakinaistettiin vuonna

1990, äänite 1993. Ruotsinkielinen käännös alkoi ilmestyä vuoden 1996 alusta. Päätoimittajina ovat olleet **Heli Reinikainen**, **Leena Turunen**, **Liina Eloaho** ja **Anu-Liisa Rönkä**, **Katri Pyykkö** sekä **Tuija Lehtonen**, joka vuodesta 2005 on käyttänyt sukunimeä **Wetterstrand**.

Reinikainen otti käyttöön selkokielen, koska kuurosokeiden suomen kielen taito on usein puutteellinen. Mutta tavalliseen suomeen siirryttiin takaisin, kun moni esitti tällaisen toivomuksen.

Kuurosokeiden Uutislehti

Yleisten kuulevien-näkevien lehti-uutisten välittäminen siirrettiin vuoden 1988 alusta uudelle lehdelle, joka sai nimen Kuurosokeiden Uutislehti. Sen toimittajana oli maaliskuun alusta 1988 **Raili Kupi**, joka myöhemmin käytti sukunimeä **Karisaari**. Uutislehden päätoimittajaksi hänet nimitettiin vuonna 1996 ja asiakaslehti Satakielen vastaavaksi toimittajaksi vuoden 1998 alusta.

Nuorten lehti Raksutin ilmestyi 1990-luvun alusta noin 15 vuoden ajan silloin tällöin, parhaimmillaan pari kertaa vuodessa. ♦

Viittomakielilaki astuu voimaan toukokuun alussa

Teksti: Tuija Wetterstrand

Tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** vahvisti viittomakielilain perjantaina 9.4. Tämä oli viimeinen silaus ennen kuin laki astuu virallisesti voimaan 1.5.2015.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen viittomakielilain jo noin kuukautta aikaisemmin, maaliskuussa. Viittomakielilaki on suppea yleislaki. Säännökset kielellisistä oikeuksista sisältyvät edelleen eri hallinnonalojen lainsäädäntöön.

Lainsäädännöllisesti asia lähti eteenmään viime vuoden syyskuussa kun oikeusministerille luovutettiin

mietintö viittomakielilain. Sen jälkeen lakiehdotukseen oli mahdollista antaa lausuntoja. Hallitus antoi esityksen viittomakielilain joulukuussa, jolloin se eteni ensin käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja sieltä eduskuntaan.

Kuurojen liiton toiminnanjohtaja **Markku Jokinen** piti eduskunnan viittomakielien seminaarissa helmikuussa positiivisena sitä, että lakiesityksessä suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat tasavertaisia. Toinen hyvä asia on, että viittomakielisyyttä ei määritellä kuulon asteen kautta, myös kuurojen vanhempien kuulevat lapset on mainittu.

- Kuuloon liittyvästä määrittelystä pois pääseminen on loistava parannus.

Jokinen pahoitteli kuitenkin sitä, että viittomakielilaki on vain suppea yleislaki, joka ei tuo varsinaisesti mitään uutta jo olemassa olevaan tilanteeseen.

- Laeissa viitataan vain olemassa olevaan erityislainsäädäntöön. Niissä ei missään mainita oikeutta omaan kieleen. Esimerkiksi lasten kielellisten oikeuksien toteutumisesta ei ole säädetty missään laissa. Vammaispalvelulaki on harkinnanvarainen. Lasten oikeus viittomakieleen toteutuu nyt lääkärin

päätöksellä, se ei ole automaattinen oikeus, niin kuin sen pitäisi olla.

Samalla päivämäärällä kuin viittomakielilaki, astuu voimaan muutos hätäkeskuslakiin. Muutos mahdollistaa jatkossa kuulo- ja puhevammaisten hätätekstiviestit suoraan numeroon 112. Tekstiviestin avulla numeroon 112 tehtävä hätäilmoitus tullaan kuitenkin mahdollistamaan vain erityisryhmille ja vain rekisteröitymisen kautta. Tällä hetkellä erityisryhmien hätätekstiviestejä varten on jokaisella hätäkeskuksen alueella oma tekstiviestinumeronsa. ♦

Astuvan Artemis Ristiinan Astuvansalmella kuvattuna eri vuodenaikoina. Vasemmalla käsitelty ja käsittelemätön talvikuva, oikealla syksy kuvat. Käsitellyissä kuvissa punaista väriä on korostettu kuvankäsittelyohjelmalla.

Mikä kalliomaalauksissa kiehtoo?

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

Olen harrastanut kalliomaalauksia jo useamman vuoden ajan. Suomen kalliomaalaukset on tehty kivi-kaudella, pitkän ajanjakson aikana, noin 7000-3000 vuotta sitten. Suurin osa on maalattu pystysuoriin, jyrkkiin, suoraan vedestä nouseviin kallioseinämiin. Minulta usein kysytään, että mikä niissä kalliomaalauksissa oikein kiehtoo. Nehän ovat vain himmeitä, hädin tuskin silmälle erottuvia viivoja. Ei lähellekään niin hienoja kuin Keski-Euroopan luolamaalaukset.

On totta, että Suomen kalliomaalaukset ovat hyvin vaatimattomia ja kuvastoltaan suppeita. Yleisimmät kuvat, ihminen, hirvi ja vene, muodostavat yli 70 % kaikista kuvista. Ihminen on yleensä kuvattu hyvin pelkistettynä, lähes tikku-ukkomaisena.

Samoin venekuva on pelkistetyimmillään pelkkä kaareva vaakaviiva, johon miehistö on kuvattu lyhyinä pystyviivoina. Kivikautisilta asuinpaikoilta löytyneet upeat eläinpääveistokset kuitenkin todistavat, että taitoa ei ihmisiltä puuttunut. Kalliomaalauksia ei ole yritettykään tehdä näköiskuviksi, niillä on jokin ihan toinen merkitys.

Kalliomaalauksissa kiehtookin juuri kuvien salaperäisyys. Voimme esittää vain arvailuja niiden tarkoituksesta. Ehkä kuvat on tehty turvaamaan metsästysönni. Tai ehkä kalliomaalauspaikat ovat olleet tärkeitä rituaalipaikkoja, oman aikansa kirkkoja, jonne on kokoonnuttu pitkien matkojen päästä. Jylhät kalliot kaikuvat komeasti, joten myös äänimaisemalla lienee ollut merkitystä paikan valinnassa. ♦

Elmeri on Pieni ele -keräyskampanjan tunnushahmo.

Ollako vai eikö olla

Teksti: Paula Valminen

Näyttävästi ja näkyvästi saavat Neduskuntaan pyrkivät ehdokkaat tilaa sekä somessa että Suomessa. Somasti koristavat katujen ja teiden varsia hymyilevät ja vakavammatkin naamataulut.

Niin ennakko- kuin varsinaisilla äänestyspaikoilla nähtävästi hyvin näkymättömissä tilansa saavat lipasvahdit. Nämä kotimaisten vammais- ja terveysjärjestöjen asialla olevat vapaaehtoiset pistävät itsensä rohkeasti likoon tuleamalla itse paikan päälle näkyviin.

Olen yksi näiden vapaaehtoisten joukossa valmiina vastaanottamaan, mitä ylhäältä annetaan. Ystävällisesti hymyillen kiitän lahjoituksesta, joka antajan käden ауvoisuudesta riippuen joko kolahtaa tai sitten hiljaisesti rapisten sujah-taa keräyslippaaseen.

Joskus kohdalle saattaa kuitenkin osua toisenlaisia kolahduksia:

- Oletteko te niitä kerjäläisiä? sattui korvaani edellisessä keräystilaisuudessa vuosi sitten. Onneksi näitä suorasuita on harvassa tai ehkä kaikki eivät sano julki ajatuksiaan. Tällaiseen tilanteeseen sopii pieni muunnellen lainattu rukous:

- Anna heille anteeksi, sillä he tietävät, mitä he tekevät.

Nyt sitten mietin, pitäisikö tulkkini kuvailla ohi kulkevien ihmisten ilmeitä ja kehon kieltä. Siitähän se pieni ele kertoo. ♦

Lisää muistoja

Kuvamuistoja Kai Leinosen 50-vuotispäiviltä huhtikuussa 2005. Ylh. Kai Leinonen liikkuttui lähes kyyneliin kun hänelle selvisi, että henkilökunta oli järjestänyt hänelle yllätysjuhlat. Alakuvassa Lapin tyttö Raili Karisaari lahjoittaa syntymäpäiväsankarille visapuisen kellon. Kuvat: Suomen Kuurosokeat ry:n kuva-arkisto. ♦